

Maria Cyran

ROSYJSKIE PRZYMIOTNIKI Z SUFIKSEM *-ejsz-* /*-ajsz-*
I ICH TEKSTOWE ODPOWIEDNIKI W JĘZYKU POLSKIM

W większości języków słowiańskich przymiotniki z sufiksem *-ejsz* są formą komparatywu (por. pol. zdolniejszy, piękniejszy, słoweń. čistejši, novejši, czes. smělejši, novejši, słow. černejši, vlhkejši, białorus. bližejšy, zlejšy, ukr. veselišy, vienišy). Odmienne rzecz się przedstawia w języku rosyjskim. Jeszcze w XVIII i na początku XIX w. przymiotniki z sufiksem *-ajsz-* i jego wariantem pozycyjnym *-ajsz-* były tworzone dość swobodnie, bez ograniczeń obowiązujących obecnie i występowały w tekstach o wiele częściej, niż to ma miejsce we współczesnym języku rosyjskim. Używane były w trzech znaczeniach:

- komparatywu - Ясность истины сея солнца есть светлейша (В. Тредьяковский); Я емь убийца [...] лютейший других (А. Радищев),

- superlatywu - Сенека советует другу своему выбрать почтеннейшего между людьми (И. Крылов); Печатание книг [...] есть наивеличайшее из всех изобретений (Н. Новиков),

- elatywu - Куда девалось сердце, которое любило меня любовью чистейшей (В. Жуковский); Ибо он с живейшим усердием служил отечеству (И. Карамзин)¹.

Rosyjskie przymiotniki z sufiksem *-ejsz-* (*-ajsz-*) były niejednokrotnie przedmiotem zainteresowań językoznawców, a kwestia określenia ich kategorii językowej - czy stanowią one gramatyczną

¹ Szerzej o tym patrz: M. Cyran, *Przymiotniki i przysłówki z sufiksem -ejsz- (-ajsz-) w rosyjskim języku literackim XVIII wieku*, "Prace Dydaktyczne Uniwersytetu Śląskiego" 1979, Filologia rosyjska, nr 15.

kategorię stopnia, czy też są formacją słowotwórczą - jak również problem ustalenia znaczenia, w jakim przymiotniki te mogą występować w tekstach, były szeroko dyskutowane². M. Łomonosow uznawał możliwość występowania przymiotników na *-ejsz-* (*-ajsz-*) w znaczeniu zarówno komparatywu jak i superlatywu, nie określając jednakże kryteriów rozróżniania stopnia danych przymiotników. Zalecał natomiast używanie ich wyłącznie w stylu podniosłym, uroczystym i w poezji³. W XIX i do początku XX w. utrzymywał się pogląd, głoszony m. in. przez A. Bołdyriewa, że formy te są komparatywem oraz pogląd odmienny, reprezentowany przez F. Busłaiewa, który uważał, że mogą one występować również w znaczeniu superlatywu⁴. Niejednolity pogląd reprezentują również współcześni językoznawcy rosyjscy, np. W. W. Winogradow i A. Gwozdiew uważają przymiotniki na *-ejsz-* (*-ajsz-*) za formę kategorii stopnia, zaznaczając, że współcześnie mogą one występować w znaczeniu superlatywu i elatywu⁵. Winogradow wymienia również trzecie znaczenie - komparatywu, dodając, że w znaczeniu tym we współczesnym rosyjskim języku literackim wymienione przymiotniki występują niezwykle rzadko, a dla ilustracji przytacza przykłady z tekstów literackich XIX w., np.: Это создание [...] несравненно чистейшее и безупречнейшее, чем мы с вами (Ф. Достоевский). W akademickiej gramatyce języka rosyjskiego pod red. N. Szwedowej przymiotniki z sufiksem *-ejsz-* (*-ajsz-*) uważa się za kategorię słowotwórczą, wyrażającą maksymalnie wysoki stopień danej cechy i posiadającą znaczenie zbliżone do przymiotników typu *большущий, здоровенный, превеселый, наипоследний*⁶. O możliwości użycia wymienionych przymiotników w znaczeniu formy stopnia najwyższego w gramatyce tej nie ma żadnej wzmianki. Inne podejście znajdujemy w gramatyce języka rosyjskiego opracowanej przez językoznawców

² Patrz: С. В о с а к, Развитие русского компаратива, Praha 1971.

³ Изменения в словообразовании и формах существительного и прилагательного в русском литературном языке XIX века, т. 1, Москва 1964, с. 556.

⁴ Пор. В о я а к, *op. cit.*

⁵ А. Н. Г в о з д е в, Современный русский литературный язык, ч. 1, Москва 1973, с. 273; В. В. В и н о г р а д о в, Русский язык, Москва 1972, с. 205-209.

⁶ Грамматика современного русского литературного языка, ред. Н. Ю. Шведова, Москва 1970, с. 207-208.

czechosłowackich⁷. Przymiotniki na -ejsz- (-ajsz-) uznane są za formę syntetyczną stopnia najwyższego mającą znaczenie elatywne. Użycie tej formy w znaczeniu superlatywu jest - zdaniem autorów gramatyki - zupełnie wyjątkowe.

Wychodząc z założenia, że język rosyjski nie ma odrębnej, regularnie tworzonej formy stopnia najwyższego⁸ i że przymiotniki z sufiksem -ejsz- (-ajsz-) są kategorią słowotwórczą, staraliśmy się na podstawie analizy zdań ekscerpowanych ze współczesnych tekstów literackich i publicystycznych ustalić, w jakich znaczeniach formacja ta funkcjonuje. Występuje ona stosunkowo rzadko, np. w tekstach literackich na stu stronach druku znormalizowanego formatu można spotkać od 1-15 przykładów. W tekstach publicystycznych występuje ich więcej, ale są one mniej zróżnicowane leksykalnie. Wysoką częstotliwością odznacza się kilka leksemów: ближайший, важнейший, величайший, главнейший, крупнейший, новейший, малейший⁹. Zebrane przez nas przykłady (ponad 300) reprezentują 104 leksemy. Analiza materiału wykazała, że przymiotniki na -ejsz- (-ajsz-) używane są w tekstach w różnych znaczeniach. W konstrukcjach składniowych typu gradacyjnego¹⁰ mają znaczenie stopnia najwyższego - superlatywu, np.: "Собиратели - счастливейшие из людей" [Ю 76]; Среди качеств, которые он особенно высоко ценил в людях, скромность была одним из важнейших [Мун]; Они были образованнейшими женщинами в Германии [А. Толс.]. Znacznie częściej występują w znaczeniu wysokiego stopnia cechy bez uwidocznienia czynności porównania (tzw. elatyw). Synonimicznymi wyrażeniami są wtedy połączenia motywującego je przymiotnika z przysłówkami gradualnymi очень, весьма, необыкновенно i in., a także przymiotniki z prefiksami пре-, наи-, раз-. Por.: милейший - премилый, веселейший - развеселый, последнейший - наипоследний. Нр.: Ситуация в Словакии интереснейшая [Пол.]. Por. możliwe: Си-

⁷ Русская грамматика I, red. K. Horalek, Praha 1979, s. 347.

⁸ Patrz: M. Jeżowa, M. Jurkowski i in., *Próba klasyfikacji konstrukcji porównawczych typu gradacyjnego w językach słowiańskich*, [w:] *Studia Instytutu Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Warszawskiego poświęcone VII Międzynarodowemu Zjazdowi Słowistów w Warszawie*, Warszawa 1973, s. 7-22.

⁹ А. П. Сазонов, *Формы превосходной степени высшей активности и их семантические корреляции*, [в:] *Проблемы лексической и категориальной семантики*, отв. ред. О. М. Соколов, Симферополь 1982.

¹⁰ Por. Jeżowa, Jurkowski i in., op. cit.

туация в Словакии весьма интересная. Он умнейший и обаятельнейший человек [Пол.] Пор.: Он премильный человек.

Niektóre przymiotniki na *-ejysz- (-ajysz-)*, występując często w połączeniu z określonymi rzeczownikami, tworzą utarte, stałe związki wyrazowe. Przykładem mogą służyć wyrażenia при ближайшем рассмотрении, до мельчайших подробностей¹¹.

Wielu ciekawych spostrzeżeń dostarcza porównanie tekstów rosyjskich z ich przekładem na język polski. Wbrew rozpowszechnionemu w podręcznikach gramatyki twierdzeniu, że przymiotniki z sufiksem *-ejysz- (-ajysz-)* są kategorią stopnia najwyższego (w jego postaci odmiennej)¹², tłumacze, kierując się zapewne intuicją i wyczuciem językowym, tylko w stosunkowo nielicznych wypadkach używają polskiej formy stopnia najwyższego. Jakże są zatem odpowiedzi rosyjskich przymiotników na *-ejysz- (-ajysz-)* w polskim przekładzie tekstu?

1. Polską formę stopnia najwyższego z reguły spotykamy w wypadkach, kiedy rosyjski przymiotnik na *-ejysz-* występuje w konstrukcjach składniowych typu gradacyjnego i użyty jest w znaczeniu superlatywu. Np.:

- konstrukcja z przyimkiem *iz + Gen* - На состоящемся балу единодушно красивейшей из дам признана Анна Монс [А. Тол.], Na odbytym balu за наиболее красивую дамę jednomyślnie uznano Annę Mons [А. Тол.],

- konstrukcja *odin iz + Ad + Gen* - Растет город Костомукша, где осуществляется один из крупнейших советско-финских проектов [НВ-80], Rośnie miasto Kostomuksza, gdzie realizuje się один з największych projektów radziecko-fińskich [NCz-80],

- konstrukcja z przyimkiem *v + Loc.* - Он был известнейшим в стране каллиграфом [НВ-80], Był najbardziej sławnym w kraju kаллиграфом [NCz-80],

- konstrukcja z *Gen* - Счастливейшая пора жизни - это когда сами собой приходят быстрые и легкие ответы на любой [...] вопрос

¹¹ Bardziej szczegółowo tym problemem zajmuję się w artykule *Przymiotniki z sufiksem -ejysz- (-ajysz-)* w słownikach i tekstach współczesnego języka rosyjskiego (w druku).

¹² Z twierdzeniem takim spotykamy się zarówno w rosyjskich, jak i w polskich szkolnych gramatykach języka rosyjskiego.

[Бел.], [...] *najszczęśliwszy okres życia*, to okres, kiedy samorzutnie [...] znajduje się odpowiedzi na wszystkie pytania [Biel].

W niektórych wypadkach, kiedy w tekście rosyjskim przymiotnik nie jest użyty w konstrukcji porównawczej typu gradacyjnego, tłumacz, wprowadzając do polskiego tekstu formę stopnia najwyższego, konstrukcję tego typu stosuje. Np.: *Каленов [...] настоящая находка, активнейший нештатный корреспондент* [Бел.], Kalonow to prawdziwy skarb, najaktywniejszy ze wszystkich pozaetatowych korespondentów [Biel].

2. Forma stopnia najwyższego w języku polskim jest stosowana jako odpowiednik rosyjskiego przymiotnika na *-ejszuj*, który jest użyty w tekście z formą zaimkową *самый*: *Его интересовали теперь только самые ближайшие интересы* [Л. Тол. 1], Teraz zainteresował się tylko *sprawami najbliższymi* [L. Toł.].

3. Stopień najwyższy przymiotnika występuje jako polski odpowiednik rosyjskiej formacji na *-ejsz-*, kiedy ta ostatnia, a ściślej - motywujący ją przymiotnik, oznacza cechę przejawiającą się w sposób intensywny, co niejednokrotnie znajduje swój wyraz w słownikowej eksplikacji znaczenia. Np.: *Я был в великолепнейшем настроении духа* [Сим.], Znajdowałem się wtedy w *najwspanialszym humorze* [Sim.]. *Каждого вновь прибывшего подробнейшим образом расспрашивали о горловине* [Наг.], Każdego z przybyszów wypytywano jak *najdokładniej* o "gardziel" - wąski korytarz łączący front z dywizją [Наг.]. Por. *подробный - очень обстоятельный*¹³. *Несколько раз [...] с выражением величайшего удовольствия*, прочел он это изречение [Л. Тол. 2], Kilkakrotnie [...] i z wyrazem *największego zadowolenia*, odczytał tę maksymę [L. Toł. 2]. Por. *великий - превьющий обычную меру, очень большой*¹⁴.

4. Przymiotniki na *-ejsz-* występujące w tekstach o charakterze ekspresywnym zazwyczaj są przekazywane na język polski formą stopnia najwyższego: *Столько лет [...] А ведь только для того [...] и спасен, чтобы из черепков собрать, как вазу и вином наполнить, сладчайшим* [Триф.], Tyle lat. A może tylko dlatego [...] ocalałem, żeby z okruszków zlepić całość, jak amforę, która się rozbiła i napełnić ją *najsłodszym winem* [Trif. 1].

¹³ Словарь русского языка, т. 3, Москва 1959, s. 295.

¹⁴ Словарь русского языка, т. 1, Москва 1957, s. 182.

5. Kolejnym odpowiednikiem analizowanych przymiotników w tekście polskim są przymiotniki z przysłówkami, pełniącymi funkcję wykładnika wysokiego stopnia danej cechy. Są one bardzo zróżnicowane, w zależności od potrzeb stylistycznych, od stopnia wyrażanych emocji itp. Odnotowaliśmy w tej funkcji przysłówki bardzo, niezwykle, wielce, niesłychanie, szalenie, śmiertelnie i in. Przykłady: Ночь была темнейшая, в двух шагах ничего не видать [Триф], Noc była *bardzo ciemna*, o dwa kroki nic nie widać [Trif. 1]; Хирурги делают операцию. Сложнейшую [Бел.], Nie śpią tylko chirurdzy. Przeprowadzają operację. *Szalenie skomplikowaną* [Biel.]; Ни к чему тут и скуднейшая статья "Национализм ли это?" [Нар.], Niepotrzebny też jest ten *śmiertelnie nudny* artykuł "Czy to nacjonalizm?" [Nag.]; Шутник был этот Котцов, веселейший краснолицый старик [Каз], Kawalarz był z tego Kotcowa, *ogromnie wesoły*, rumianu staruszek [Kaz.]; ЦК КПСС постановил провести всенародное обсуждение этого важнейшего программного документа [НВ-80], KC KPZR postanowił poddać pod ogólnonarodową dyskusję ten *niezwykle doniosły* dokument programowy [NCz-80]; Вы о нем материал собираете, как я слышал [...] Интереснейшая фигура [Триф]. Слышалем, że zbierał pan materiały o nim. *Nadzwyczaj ciekawa* postać! [Trif. 1]; Я представляю себе нас [...], делающими что-то очень важное [...] в каких-то труднейших условиях [Нар.], Wyobrażam sobie, jak my wszyscy [...] robimy coś bardzo ważnego [...] w jakichś *niesłychanie trudnych* warunkach [Nag.].

6. Podobną rolę, jak uprzednio wymienione przysłówki może pełnić w polskim tekście prefiks prze-, element arcy- itp. Np.: Они рассматривали репродукции, богатейшую коллекцию Георгия Максимовича [Триф]. Oglądali reprodukcje, *przebogată kolekcję* Georgija Maksymowicza [Trif. 2]; Они показались ей премильми, пресимпатичнейшими старушенциями [Бел.], [...] *jakież to przemiłe, przesympatyczne* kobieciny [Biel.]; [...] ветер принесет [...] тончайшее дыхание [...] полны [Шол. 2], [...] wiatr przyniesie [...] *arcydelikatne tchnienie* [...] piołunu [Szoł. 2].

7. Na wysoki stopień cechy może wskazywać w języku polskim zaimek *taki*, pełniący funkcję partykuły wzmacniającej: А ведь Мигулин интереснейшая фигура [Триф], А przecież Migulin to *taka interesująca* postać [Trif. 1].

8. Polskim odpowiednikiem rosyjskiej formacji na *-ejszyj-* mogą

być również przymiotniki w formie deminutywnej i emocjonalnie nasaczone: В воскресенья бабушка всегда надевала белейший фартук [Гор.], W niedzielę babka zawsze zakładała *bieluteńki fartuch* [Gor.]; [...] он бормотал невнятицу, какие-то жалчайшие поручения перед отъездом [Триф.], [...] coś tam bąkał, jakieś *żałośniętka polecenia* przed wyjazdem [Trif. 2]; И еще потом бритая тифозная голова, тончайшая шея, страдание в глазах [Триф.], Asia - ogolona po tyfusie głowa, *cieniutka szyja*, cierpienie w oczach... [Trif. 1].

9. W polskim tekście dość często występuje przymiotnik (nie w formie stopnia) będący słownikowym odpowiednikiem przymiotnika rosyjskiego, motywującego formację na *-ejszyj*. Przykłady: Остается еще одна важнейшая проблема [Ник.], Zostaje jeszcze jeden *ważny problem* [Nik.]; Галя своим живейшим участием [...] помогала его работе [Остр.], Hala swym *żywym współudziałem* [...] pomagała mu w pracy [Ostr.]; Перед нами громднейший следственный материал [Триф.], Mamu przed sobą *ogromny materiał dowodowy* [Trif. 1].

10. Miejsce rosyjskiej formacji na *-ejszyj* zajmują w polskim tekście także wyrażenia, będące jej odpowiednikiem semantycznym: Мать Сергея он считал [...] благороднейшей женщиной [Триф.], Matkę Siergieja uważał za *uosobienie wszelkich cnót* [Trif. 2]; [...] у нее было мрачнейшее настроение [Триф.], [...] wpadła w taki *fatalny nastrój*... [Trif. 2]; Начинает идти мельчайший дождь [Каз.], Zaczyna padać *mżawka* [Kaz.]. Jak widać z przykładów, odpowiednikiem semantycznym może być bliski znaczeniowo przymiotnik, skupienie wyrazowe, rzeczownik. W niektórych wypadkach, kiedy w języku rosyjskim występują formy ekspresywne, będące połączeniem przymiotnika na *-ejsz-* z rzeczownikiem o tej samej podstawie, w polskim tłumaczeniu tekstu pojawia się kilka odpowiedników. Oto przykład: Вот редчайшая редкость, [...] стенограмма суда [Триф.], Oto *rarytas, biały kruk, bezcenna zdobycz* [...] stenogram procesu [Trif. 1].

Zwróćmy jeszcze uwagę na dwa odmienne przykłady: Особенно один ореховый ящик приводит меня в сильнейшее негодование [Л. Тол. 2], Zwłaszcza jedna orzechowa skrzynka na herbatę *bardzo mnie gniewała* [L. Tol. 2]; Князь Михайло никак не смог приехать сам [...] несмотря на сильнейшее желание [Л. Тол. 1], Książę Michajło nie mógł w żaden sposób przyjechać, [...] *choć bardzo tego pragnął* [...]

[L. Toż. 1]. Zamiast rozbudowanego wyrażenia predykatywnego - приводит меня в сильнейшее негодование - mamy w tekście polskim czasownik z wykładnikiem intensywności - *bardzo mnie gniewała*. W drugim przykładzie zwrot несмотря на сильнейшее желание został zastąpiony również czasownikiem z wykładnikiem intensywności, ale tym razem polski czasownik jest odpowiednikiem czasownika rosyjskiego, od którego tematu derywowano rzeczownik - *желание* - *желать* - *pragnąć*.

11. Przymiotniki na *-ejsz-* odznaczające się dużą częstotliwością użycia w połączeniu z pewnymi rzeczownikami, mają zazwyczaj określone odpowiedniki w języku polskim. Są nimi przymiotniki w formie stopnia wyższego, najwyższego, a czasem - inne części mowy. Np.: малейшая ошибка - minimalny błąd, до мельчайших подробностей - z najdrobniejszymi szczegółami, дальнейшие события - różniejsze wydarzenia, дальнейшие успехи - dalsze sukcesy, ближайшее определение - dokładniejsze określenie, малейшей ценности - żadnej wartości.

Podsumujmy. Rosyjskie przymiotniki z sufiksem *-ejsz-* (*-ajsz-*), występujące w tekstach współczesnego języka w znaczeniu wysokiej miary cechy (elatyw), w znaczeniu superlatywu w konstrukcjach składniowych typu gradacyjnego oraz w stałych związkach wyrazowych, w przekładach tekstów na język polski mają różne odpowiedniki. W zależności od konstrukcji składniowej i otoczenia leksykalnego, w którym interesujące nas przymiotniki występują, a także - od charakteru całego tekstu, odpowiednikami ich mogą być: przymiotniki w stopniu najwyższym, przymiotniki w tzw. stopniu równym z przysłówkowymi wykładnikami intensywności cechy lub z zaimekiem taki (сложнейшая операция - *szalenie skomplikowana operacja* интереснейшая фигура - *taka interesująca postać*), przymiotniki z prefiksem *пре-*, *арцу-* (*тончайшее* дыхание - *arcydokładne tchnienie*), przymiotniki emocjonalnie nacechowane (жалчайшие поручения - *zażośliwkie polecenia*), przymiotniki nie w formie stopnia (najczęściej wtedy, kiedy są one emocjonalnie nacechowane: живейшее участие - *żywy współdział*), inne wyrażenia stylistycznie nacechowane, będące odpowiednikiem semantycznym danego przymiotnika (благороднейшая женщина - *uosobienie wszelkich cnót*).

Przeprowadzona analiza porównawcza potwierdza, naszym zdaniem, fakt, że przymiotniki rosyjskie z sufiksem *-ejsz-* (*-ajsz-*) są, jak

uważają niektórzy językoznawcy, kategorią słowotwórczą. Należałoby dodać - mogącą pełnić funkcję superlatywu i elatywu.

ŹRÓDŁA I ICH SKRÓTY

- Бел. Л. Б е л я е в а, Бессонница, Москва 1976.
 Гор. М. Г о р ь к и й, Детство, Москва 1975.
 Каз. Ю. К а з а к о в, Северный дневник, Москва 1973.
 Мун. Г. М у н б л и т, Рассказы о писателях, Москва 1976.
 Наг. Ю. Н а г и б и н, Павлик. Избранные произведения в двух томах, Москва 1973.
 Ник. Г. Н и к о л а е в а, Битва в пути, Москва 1980.
 Остр. Н. О с т р о в с к и й, Как закалялась сталь, Москва 1961.
 Пол. Б. П о л е в о й, Тридцать лет спустя, Москва 1975.
 Сим. К. С и м о н о в, Живые и мертвые, Москва 1976.
 А. Тол. А. Т о л с т о й, Петр первый, т. 2, Москва 1971.
 Л. Тол. 1 Л. Т о л с т о й, Анна Каренина, Ленинград 1979.
 Л. Тол. 2 Л. Т о л с т о й, Отрочество. Детство, Москва 1974.
 Триф. Ю. Т р и ф о н о в, Старик. Другая жизнь, Москва 1980.
 Шол. I М. Ш о л о х о в, Судьба человека, Москва 1965.
 Шол. 2 М. Ш о л о х о в, Тихий Дон, Москва 1974.
 Ю-76 "Юность" 1976.
 НВ-80 "Новое время" 1980.
 Biel. L. B i e l a j e w a, *Bezsennosc*, tłum. S. Komorek, Kraków 1983.
 Gor. M. G o r k i, *Dzieciństwo*, tłum. K. Bilska, Warszawa 1951.
 Kaz. J. K a z a k o w, *Dziennik z Północy*, tłum. W. Kiwilszo, Warszawa 1979.
 Nag. J. N a g i b i n, *Pawełek*, tłum. W. Komarnicka, Warszawa 1966.
 Nik. H. N i k o ł a j e w a, *Bitwa w drodze*, tłum. J. Myszkowska, Warszawa.
 Ostr. M. O s t r o w s k i, *Jak hartowała się stal*, tłum. E. Słobodnikowa, Warszawa 1955.
 Sim. K. S i m o n o w, *Żywi i martwi*, tłum. J. Brzęczkowski, Warszawa 1975.
 A. Toł. A. T o ł s t o j, *Piotr Pierwszy*, т. 2, tłum. A. Stawar, Warszawa 1948.

- L. Toł. 1 L. T o ł s t o j, *Anna Karenina*, tłum. K. Iłlakowiczówna, Warszawa 1970.
- L. Toł. 2 L. T o ł s t o j, *Dzieciństwo. Lata chłopięce. Młodość*. tłum. P. Hertz, Warszawa 1953.
- Trif. 1 J. T r i f o n o w, *Stary*, tłum. J. Dziarnowska, Warszawa 1983.
- Trif. 2 J. T r i f o n o w, *Drugie życie*, tłum. R. Lasotowa, Warszawa 1978.
- Szoł. M. S z o ł o c h o w, *Los człowieka*, tłum. I. Piotrowska, Warszawa 1968.
- NCz-80 "Nowe Czasy" 1980.

Uniwersytet Śląski
Sosnowiec

Марья Цыран

РУССКИЕ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫЕ С СУФФИКСОМ -ЕЙШ-/-АЙШ-/
И ИХ ТЕКСТОВЫЕ СООТВЕТСТВИЯ В ПОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ

Начиная с "Российской грамматики" М. Ломоносова, прилагательными с суффиксом -ейш- (-айш-) интересовались многие лингвисты, неоднократно высказывая в своих работах противоположные мнения. До настоящего времени нет единого, четкого определения статуса этой грамматической - как утверждают одни - или словообразовательной - по мнению других - категории.

В статье проводится сопоставительный анализ данных прилагательных с их соответствиями в польском переводе текста. Анализ выявил, что польскими соответствиями прилагательных на -ейший- (-айший) в зависимости от характера текста, синтаксической конструкции и лексического окружения могут быть: прилагательные в форме превосходной степени, прилагательные в исходной форме с наречиями, выражающими интенсивность названного прилагательным признака, прилагательные с префиксами *prze-*, *arcsu-*, прилагательные с суффиксами эмоциональной оценки и бессуффиксные эмоционально отмеченные, а также другие стилистически отмеченные выражения.

Проведенный анализ, по автору, подтверждает мнение некоторых лингвистов о том, что прилагательные с суффиксом -ейш- (-айш-) следует отнести к словообразовательной категории. Однако при этом необходимо упомянуть факт, что указанные прилагательные в соответствующих синтаксических условиях выполняют функцию суперлятива, чем отличаются от прилагательных типа *большуший*, *предобрый* и т.п.